

شرح رساله حقوق

امام سجاده علیه السلام فرمود یا نباید مورد استفاده قرار بگیرد به سوی چیزی که حرام است، مشی به سوی حرام از نظر امام سجاده نادیده گرفتن حق یا است، این مشی نیز عرض کردیم مقدماتاً، جزئاً او عیناً هر کدام که باشد، از نظر امام سجاده مخالف حق یا است. بعد فرمودند اینها را در مسیری که باعث استخفاف می شود نیز قرار نده. این دو حق سلبی است، گفتیم بین این دو نیز فرق است.

حق ایجابی یا

یک حق ایجابی نیز دارد «فإنها حاملتك و سالكة بك مسلک الدین و السبق لك و لا قوة الا بالله»

درست است که ایشان این جمله را در مقام تعلیل بیان کرده اند، یعنی علت برای آن دو نهی یعنی «فإن لا تمشی بهما؛ و لا تجعلهما». چرا با این پا به سوی حرام حرکت نکنند؟ چرا این دو پا را مرکب ذلت و زبونی خودت قرار ندهید؟ «فإنها حاملتك» زیرا این دو پا حمل کننده تو هستند «سالكة بك مسلک الدین و السبق لك» این دو پا تو را حمل می کنند و سیر دهنده تو هستند در دو چیز: ۱. مسلک الدین، راه دین؛ ۲. والسبق، سبق یعنی سبقت در کار خیر.

مسلک دین را باید طی کنی و در این سلوک سبقت بگیری، اینجا سخن از کار نیک ندارد، می گوید «و السبق لك» عبارت را دقت کنید «سالكة بك مسلک الدین و السبق لك» نگفته «و السبق فی الخیر» مطلق سبق را می گوید. بعضی اینطور ترجمه کردند که این حمل کننده تو در راه دین و سبقت گرفتن در کارهای خیر است؛ این دو پا حمل کننده تو در امر دین و سیر دهنده تو در کارهای خیر است. اما اینجا یک نکته لطیفی دارد، «سالكة بك مسلک الدین» می خواهد بگوید:

اولاً: این دو پا باید تو را در مسیر دین حمل کنند، یکی، بودن در اصل مسیر است، این دو پا تو را در مسیر دین باید حمل کنند. دیگری اینکه از این دو پا در واقع باید استفاده شود برای سبقت در همان مسیر و این عام است و شامل امر دین به معنای عام یعنی امور خیر و عبادات می شود. این دو پا برای سلوک در این مسیر است و یک پله بالاتر سبقت گرفتن در این مسیر. یعنی ما انسانها به اینکه در این مسیر هستیم نباید اکتفاء کنیم و دلخوش باشیم بگوئیم الحمد لله در این مسیر هستیم و آدم شرور یا شراب خوار یا دزدی نیستیم، نه بالاتر از این را می فرماید که قانع نشوید به اینکه در این مسلک سلوک دارید، بلکه باید اهل سبقت گرفتن باشید، این غیر از حسادت است و اینکه انسان همیشه به دیگران توجه کند، وقتی می فرماید «فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ»؛ «سَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ»^۲ معلوم می شود، سرعت گرفتن و سبقت گرفتن در امور خیر خودش یک امر دارای رجحانی است، اینجا می فرماید با این دو پا چرا نباید آن کارها را نکنید، خودتان را کوچک نکنید، به سوی حرام نروید و خودتان را ذلیل نکنید، زیرا این دو پا باید این دو کار را انجام دهند؛ زیرا آن مسئولیت و رسالتی که خداوند برای این دو عضو از اعضای بدن انسان قرار داده «حاملتك و سالكة بك مسلک الدین و السبق لك»، سبقت برای تو، این پا باید هم تو را در این مسیر نگه دارد و هم با این دو پا باید سبقت بگیری «و لا قوة الا بالله» البته هیچ قوتی و قدرتی نیست مگر به مدد خداوند، یعنی هم برای رفتن در این مسیر و هم برای سبقت گرفتن، جز خداوند تبارک و تعالی کسی نمی تواند به ما مدد برساند.

این مجموعاً می شود حق ایجابی، آن دو حق سلبی بود و این دو می شود حق سلبی، اما حقیقت این است که در مسیر دین و سبقت گرفتن مورد استفاده قرار بگیرد.

^۱ سوره بقره، آیه ۱۴۸.

^۲ سوره آل عمران، آیه ۱۳۳.

«والحمد لله رب العالمين»